Europos Parlamentas
2014-2019

Plenarinio posėdžio dokumentas

B8-1237/2016

16.11.2016

PASIŪLYMAS DĖL REZOLIUCIJOS

pateiktas siekiant užbaigti diskusijas dėl Komisijos pirmininko pavaduotojos ir Sąjungos vyriausiosios įgaliotinės užsienio reikalams ir saugumo politikai pareiškimo

pagal Darbo tvarkos taisyklių 123 straipsnio 2 dalį

dėl padėties Baltarusijoje
(2016/2934(RSP))

Petras Auštrevičius, Dita Charanzová, Ivan Jakovčić, Urmas Paet, Jozo Radoš, Pavel Telička
ALDE frakcijos vardu

B8-1237/2016

Europos Parlamento rezoliucija dėl padėties Baltarusijoje
(2016/2934(RSP))

Europos Parlamentas,

– atsižvelgdamas į savo ankstesnes rezoliucijas dėl Baltarusijos, ypač į 2015 m. rugsėjo 10 d.[1], 2012 m. kovo 29 d.[2], 2012 m. vasario 16 d.[3], 2011 m. rugsėjo 15 d.[4], 2011 m. gegužės 12 d.[5], 2011 m. kovo 10 d.[6] ir 2011 m. sausio 20 d.[7] rezoliucijas,

– atsižvelgdamas į 2016 m. rugsėjo 11 d. įvykusius parlamento ir 2015 m. spalio 11 d. įvykusius prezidento rinkimus,

– atsižvelgdamas į 2012 m. rugsėjo 12 d. ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro, ESBO parlamentinės asamblėjos ir Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos preliminarų pareiškimą dėl Baltarusijos parlamento rinkimų,

– atsižvelgdamas į Tarybos išvadas dėl Baltarusijos, ypač į 2016 m. vasario 16 d. išvadas dėl ribojamųjų priemonių panaikinimo 170 asmenų ir trims Baltarusijos įmonėms,

– atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 123 straipsnio 2 dalį,

A. kadangi savo galutinėje ataskaitoje dėl 2015 m. prezidento rinkimų Baltarusijoje ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuras ir Europos Tarybos Venecijos Komisija parengė paketą rekomendacijų, kurias Baltarusija turi įgyvendinti iki 2016 m. parlamento rinkimų;

B. kadangi siekdamos sukurti geresnius santykius su Vakarais Baltarusijos valdžios institucijos ėmėsi keleto veiksmų, pristatomų kaip leidimas demokratinėms opozicinėms partijoms registruotis lengviau nei per ankstesnius rinkimus ir geresnės galimybės užsienio stebėtojams stebėti balsų skaičiavimą suteikimas, dėl kurių tikrovėje, pasak ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro (ESBO/DIŽTT) vadovaujamos tarptautinės rinkimų stebėjimo misijos, rinkimai netapo rengiami tinkamai laikantis įsipareigojimų ESBO ir kitų tarptautinių įsipareigojimų ir standartų;

C. kadangi, remiantis 2016 m. parlamento rinkimų ESBO/DIŽTT vertinimu, liko ilgalaikių sisteminių trūkumų, įskaitant politinių teisių ir pagrindinių laisvių teisinio pagrindo apribojimus; kadangi buvo laikoma, kad rinkimų komisijos vis dar nebuvo nepriklausomos, nes jose nebuvo opozicijos atstovų; kadangi per išankstinį balsavimą, skaičiuojant balsus ir sudarant rezultatų lenteles pastebėta nemažai procedūrinių trūkumų ir trūko skaidrumo;

[1] Priimti tekstai, P8_TA(2015)0319.
[2] OL C 257E, 2013 9 6, p. 9.
[3] OL L 249E, 2013 8 30, p. 57.
[4] OL C 51E, 2013 2 22, p. 140.
[5] OL L 377E, 2012 12 7, p. 162.
[6] OL L 199E, 2012 7 7, p. 182.
[7] OL L 136E, 2012 5 11, p. 57.

D. kadangi, pasak JT specialiojo pranešėjo žmogaus teisių padėties Baltarusijoje klausimais, teisinė ir administracinė sistemos, kuriomis paremti žmogaus teisių apribojimai, lieka nepakitusios ir du simboliniai nepriklausomi parlamento nariai tik pabrėžia proceso reguliuojamąjį pobūdį;

E. kadangi nuo 1994 m. Baltarusijoje nebuvo laisvų ir sąžiningų rinkimų, kurie būtų vykdyti laikantis rinkimų teisės, atitinkančios tarptautiniu mastu pripažintus ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro standartus;

F. kadangi tam, kad pagerėtų ES ir Baltarusijos santykiai, būtina, kad įvyktų teigiami pokyčiai žodžio ir žiniasklaidos laisvės ir eilinių piliečių ir opozicijos aktyvistų politinių teisių ir teisinės valstybės principo užtikrinimo srityse; kadangi Europos Sąjunga vis dar stipriai įsipareigojusi toliau ginti žmogaus teises Baltarusijoje, įskaitant žodžio ir žiniasklaidos laisvę;

G. kadangi 2016 m. vasario mėn. ES, siekdama parodyti gerą valią ir padrąsinti Baltarusiją gerinti žmogaus teisių, demokratijos ir teisinės valstybės padėtį, panaikino penkis metus Baltarusijos pareigūnams ir juridiniams asmenims taikytas ribojamąsias priemones; kadangi buvo pastebėta keletas nedidelio masto veiksmų prieš 2016 m. rinkimus išspręsti tam tikras ilgalaikes problemas, tačiau kartu atkreipia dėmesį į tai, kad dar yra likę daug neišspręstų problemų, susijusių su teisine ir procedūrine rinkimų sistema;

H. kadangi dvi Baltarusijos rinkimų stebėjimo grupės „Žmogaus teisių gynėjai už laisvus rinkimus“ ir „Teisė pasirinkti 2016 m.“ pasmerkė paskutinius rinkimus dėl to, kad juos vykdant nesilaikyta daugelio svarbiausių tarptautinių standartų ir kad jie neatspindėjo Baltarusijos piliečių valios;

I. kadangi Baltarusijos stebėtojų grupės surinko konkrečių įrodymų, jog nacionaliniu mastu buvo dedamos milžiniškos pastangos siekiant dirbtinai padidinti dalyvavimą rinkimuose nustačius penkių dienų išankstinio balsavimo laikotarpį (rugsėjo 6–10 d.) ir rinkimų dieną (rugsėjo 11 d.);

J. kadangi Baltarusijos centro dešiniųjų opozicijos jėgos pirmą kartą 2015 m. lapkričio 18 d. pateikė bendrą bendradarbiavimo susitarimą susivienyti 2016 m. parlamento rinkimuose;

K. kadangi Europos Parlamentas šiuo metu neturi oficialių santykių su Baltarusijos parlamentu; kadangi 2015 m. birželio 18–19 d. įvyko pirmasis nuo 2002 m. oficialus Parlamento delegacijos ryšiams su Baltarusija vizitas į Minską;

L. kadangi Baltarusijos parlamentas neturi oficialaus statuso EURONEST parlamentinėje asamblėjoje;

M. kadangi Baltarusija atliko konstruktyvų vaidmenį sudarant palankias sąlygas ugnies nutraukimo susitarimui Ukrainoje;

N. kadangi konfliktas Ukrainoje padidino Baltarusijos visuomenės baimę dėl šalies vidaus padėties destabilizacijos, kurią gali sukelti valdžios kaita, tačiau tai nereiškia ir negali reikšti, kad Baltarusijos žmonės nebeturi vilčių dėl esminių reformų ir taikios jų šalies transformacijos;

O. kadangi Baltarusijos ekonomika jau daugiau kaip 20 metų patiria stagnaciją, o pagrindiniai jos sektoriai vis dar yra valstybės nuosavybė ir jiems taikomas administracinė valdymo ir kontrolės sistema; kadangi Baltarusijos ekonominė priklausomybė nuo Rusijos ekonominės pagalbos nuolat didėja ir kadangi Baltarusijos ekonomikos rodikliai yra vieni iš žemiausių tarp Eurazijos ekonominės sąjungos šalių – pvz., 2015–2016 m. jos BVP sumažėjo 30 mlrd. JAV dolerių;

P. kadangi Baltarusija tebėra vienintelė šalis Europoje, kurioje taikoma mirties bausmė; kadangi 2016 m. spalio 4 d. Baltarusijos Aukščiausiasis patvirtino mirties nuosprendį Siarhejui Vostrykovui; kadangi tai buvo ketvirtas kartas, kai Baltarusijos Aukščiausiasis teismas patvirtino mirties bausmę 2016 m.;

Q. kadangi, kaip teigiama 2016 m. balandžio 21 d. JT specialiojo pranešėjo ataskaitoje dėl žmogaus teisių padėties Baltarusijoje, nepaisant aktyviau mezgamų Baltarusijos, ES ir Jungtinių Amerikos Valstijų ryšių, vis dar pažeidinėjamos žmogaus teisės ir nepastebima reikšmingų pokyčių;

R. kadangi žmogaus teisių organizacijos atkreipė dėmesį į naujus opozicijos persekiojimo būdus ir į Eduardo Palčyso, Michailo Žamčužno ir Vladzimiro Kondruso suėmimus, vykusius 2015 m. pabaigoje ir 2016 m., o pastaruosius du asmenis Baltarusijos žmogaus teisių centras „Viasna“ laiko politiniais kaliniais;

S. kadangi šiuo metu Baltarusija Astrave ant ES sienos stato savo pirmąją atominę elektrinę; kadangi šioms statyboms de fakto vadovauja ir jas finansuoja Rusija ir Rusijos bendrovės, atstovaujančios branduoliniam ir finansiniam sektoriams;

1. išlieka labai susirūpinęs dėl trūkumų, kuriuos nepriklausomi tarptautiniai stebėtojai pastebėjo per 2015 m. prezidento ir 2016 m. parlamento rinkimus; pripažįsta, kad bandymai siekti pažangos yra itin mažo masto ir nepakankami; pažymi, kad naujai išrinktame parlamente bus po vieną opozicijos ir nevyriausybinio sektoriaus atstovą; tačiau mano, kad tai yra labiau politinis paskyrimas, o ne rinkimų rezultatas, kadangi šiuos du atstovus paskyrė pati administracija;

2. ragina Baltarusijos valdžios institucijas vėl nedelsiant imtis visapusiškos rinkimų reformos kaip platesnio masto demokratizacijos proceso dalies ir bendradarbiauti su tarptautiniais partneriais; pabrėžia, kad reikia įgyvendinti ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro rekomendacijas likus pakankamai laiko iki 2018 m. kovo mėn. savivaldybių rinkimų ir griežtai jų laikytis praktikoje; pabrėžia, kad tai itin svarbu siekiant visapusiškai išplėtoti ES ir Baltarusijos santykių potencialą;

3. pakartoja savo raginimą Baltarusijos valdžios institucijoms užtikrinti, kad bet kokiomis aplinkybėmis būtų laikomasi demokratijos principų, paisoma žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių pagal Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją, JT Žmogaus teisių tarybos visuotiniame periodiniame vertinime pateiktų rekomendacijų ir tarptautinius bei regioninius žmogaus teisių aktus, kuriuos yra ratifikavusi Baltarusija;

4. ragina Baltarusijos vyriausybę reabilituoti paleistus politinius kalinius ir atkurti visas jų pilietines ir politines teises;

5. reiškia susirūpinimą dėl to, kad nuo 2000 m. Baltarusijoje nebuvo užregistruota naujų

politinių partijų; ragina Baltarusiją šiuo klausimu panaikinti visus apribojimus;

6. ragina Baltarusijos vyriausybę institucijas panaikinti Baltarusijos baudžiamojo kodekso 193 straipsnio 1 dalį, pagal kurią baudžiama už neregistruotų visuomeninių asociacijų organizavimą ir dalyvavimą jų veikloje, ir leisti visapusiškai, laisvai ir netrukdomai teisėtai veikti visuomeninėms asociacijoms ir organizacijoms; ypač atkreipia Komisijos dėmesį į tai, kad šiuo metu dėl to, kad taikoma baudžiamojo kodekso 193 straipsnio 1 dalis ir kitos ribojamosios priemonės, Lietuvoje, Lenkijoje, Čekijoje ir kitose šalyse yra registruota daugiau nei 150 NVO; atkreipia dėmesį į nenuoseklius ES veiksmus, kuriais siekiama padidinti savo finansinę pagalbą Baltarusijos vyriausybės kontroliuojamais kanalais, kai tuo tarpu tarptautinei finansinei pagalbai, skiriamai Baltarusijos nevyriausybiniam sektoriui vis dar taikomi dideli mokesčiai;

7. ragina Europos išorės veiksmų tarnybą (EIVT) ir Komisiją pirmiau minėtiems klausimams skirti pirmenybę šiuo metu vykstančiame ES ir Baltarusijos dialoge žmogaus teisių klausimais ir, atsižvelgiant į tai, išplėsti ES bendradarbiavimą įtraukiant visus tarptautinius veikėjus, pvz., Jungtines Tautas, Europos Tarybą, ESBO ir, galiausiai, Baltarusijos opoziciją ir nepriklausomą pilietinę visuomenę, dedant pastangas įtikinti Baltarusijos valdžios institucijas parengti veiksmų žmogaus teisių srityje gaires;

8. smerkia tai, kad Baltarusija yra vienintelė Europos valstybė, kurioje vis dar nepanaikinta mirties bausmė, o tai prieštarauja Europos vertybėms; ragina nedelsiant paskelbti mirties bausmės vykdymo moratoriumą ir pakeisti baudžiamąjį kodeksą, kad mirties bausmės būtų atsisakyta; primena, kad mirties bausmė yra nežmoniškas ir žeminantis elgesys, kurios atgrasomasis poveikis neįrodytas, o teismo klaidos yra nepataisomos; mano, kad nepriimtina, kad tas mirties nuosprendis buvo paskelbtas tą pačią dieną, kai Europos Sąjunga Baltarusijai atšaukė daugumą sankcijų;

9. ragina EIVT ir Komisiją laikantis ES kritinio požiūrio Baltarusijos atžvilgiu politikos toliau ir labiau remti Baltarusijoje ir už jos sienų veikiančias pilietinės visuomenės organizacijas; šiuo atžvilgiu pabrėžia, kad būtina remti visus nepriklausomus Baltarusijos visuomenės informavimo šaltinius, įskaitant žiniasklaidos transliacijas baltarusių kalba ir iš užsienio; mano, kad svarbu toliau remti tremtyje veikiančias edukacines programas ir institucijas, pvz., Europos humanitarinį universitetą Vilniuje;

10. pažymi, kad 2014 m. sausio mėn. pradėtomis derybomis dėl vizų tvarkos supaprastinimo siekiama pagerinti žmonių tarpusavio ryšius ir paskatinti pilietinę visuomenę; pabrėžia, kad šioje srityje reikia spartinti pažangą;

11. yra itin susirūpinęs dėl saugumo problemų, kurias kelia Baltarusijos atominė elektrinė, statoma Astrave – mažiau nei 50 km atstumu nuo Vilniaus; primygtinai ragina Baltarusijos valdžios institucijas konstruktyviai bendradarbiauti su visomis susijusiomis tarptautinėmis institucijomis, ES ir jos valstybėmis narėmis, pradėti griežtai laikytis JT Espo ir Orhuso konvencijų ir parodyti politinę valią atlikti po Fukušimos katastrofos ES taikomus rizikos ir saugumo vertinimus;

12. primygtinai ragina Komisiją per planuojamą ES ir Baltarusijos dialogą energetikos klausimais pirmenybę teikti Baltarusijos atominės elektrinės saugumo ir skaidrumo klausimui ir ragina Komisiją Parlamentui ir valstybėms narėms, ypač Baltarusijos

kaimynystėje esančioms valstybėms narėms, reguliariai teikti ataskaitas apie savo pastangas šiame statomame branduoliniame objekte užtikrinti aukščiausio lygmens branduolinės saugos standartus; ragina Komisiją užtikrinti, kad ES finansinės institucijos, pvz., Europos investicijų bankas arba Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas (ERPB), negalėtų tiesiogiai ar netiesiogiai būti naudojamos Astravo atominei elektrinei finansuoti ir įvertinti, ar anksčiau 2016 m. Europos investicijų bankui suteikta ES garantija yra suderinama su Rusijos Federacijai taikomomis ES sankcijomis;

13. palaiko Komisijos vykdomą kritinio požiūrio politiką Baltarusijos valdžios institucijų atžvilgiu ir taip pat yra pasirengęs prisidėti prie jos įgyvendinimo per savo delegaciją ryšiams su Baltarusija; vis dėlto primena, kad ES turi išlikti budri skirdama savo išteklius ir užtikrinti, kad jais būtų gerinama opozicijos ir pilietinės visuomenės padėtis;

14. pakartoja įsipareigojimą toliau siekti naudos Baltarusijos gyventojams, remti jų demokratinius siekius ir iniciatyvas ir prisidėti prie stabilios, demokratinės ateities ir šalies klestėjimo;

15. paveda Pirmininkui perduoti šią rezoliuciją Komisijos pirmininko pavaduotojai ir Sąjungos vyriausiajai įgaliotinei užsienio reikalams ir saugumo politikai, Europos išorės veiksmų tarnybai, Tarybai, Komisijai, valstybėms narėms, ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biurui, Europos Tarybai ir Baltarusijos vyriausybei.